

En gang lærer- alltid lærer?

Professor Kari Smith
PLU- NTNU

Skolelederkonferansen
4-5.februar, 2016

Jeg lærer noe om livet, meg selv og andre hver dag. Hver dag. Og jeg får utfordret egen intelligens, egen kunnskap og egne grenser hver dag. Jeg har mange, flotte kolleger som kan mye om sine fag og er hele mennesker med sammensatte liv. Det er en variert, utfordrende og morsom jobb å være lærer, med uante muligheter for den som velger å se kontakten med andre mennesker som et privilegium og et gode. Ikke tjener vi så dårlig, heller (MERETE STENSBY, AFTENPOSTEN, 19.4.2013).

Jeg vil ikke. Jeg vil ikke tilbake til den dumme skolen!

Jeg utdannet meg ikke til å bli byråkrat. Jeg vil være i klasserommet med elevene. Jeg vil forberede god undervisning. Jeg vil snakke med barnas foreldre. Jeg vil vise dem bøkene vi jobber i, og samtale om hvordan vi kan hjelpe barnet til å mestre. Jeg vil bruke tid sammen med kolleger på å klemme ut hvordan vi kan lage fengende timer. Jeg vil jobbe i en skole hvor vi diskuterer hva som motiverer, like mye som vi diskuterer hva vi vurderer. Løsningen da jeg ikke ville gjennomføre kartleggingsprøve med stoppeklokke, ble at en annen lærer gjorde det i mitt sted. Inntil den onde sirkelen av målstyring og skjematyranteri i skolen er brutt, blir min løsning at jeg finner meg en annen jobb. Flere av mine studievenner har gjort det samme (Ingebjørg Lundevall, Dagbladet

Plan for innlegget mitt:

- Lærerutdanningen-lærerprofesjonen
- Hvorfor bli lærer?
- Hvorfor bli værende i yrket?
- Hvorfor slutte som lærer?
- Budskap til ledere og politikere

Lærerutdanning

Funksjonell utvikling

- Stå til regnskap-kontrollert av myndighetene
- Oppgradering av ferdigheter
- Passive mottaker av kunnskap
- Lærer er en teknisk utøver

Kontrollert profesjonalitet

- Lydighet ovenfor myndighetenes bestemmelser
- Modifiserer praksis
- Overfører kunnskap
- Lærer er en håndverker

Yrkes-demokratisk profesjonalitet

- Ønsker profesjonell fornyelse
- Revurderer og fornyer praksis
- Pålagte praksisfelleskap
- Lærer - en reflektert lærende
- Lærer arbeider individuelt for å bli bedre

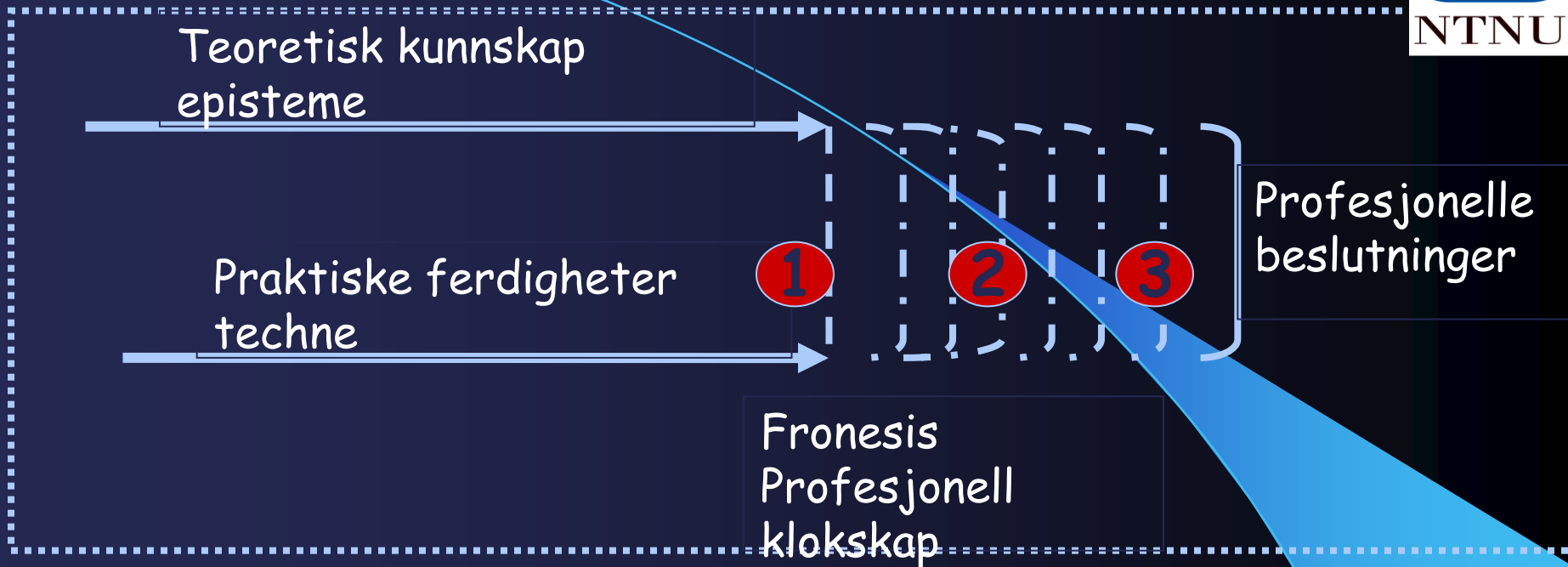
Samarbeids profesjonalitet

- Transformative praksiser
- Skaper ny kunnskap
- Forsker på egen praksis-lærer som forsker
- Lærere jobber sammen for å bedre praksis

Aktivist profesjonalitet

Holdnings utvikling

Profesjonell kunnskap

Bygget på Brunstads modell, 2007

Det er handling i lys av profesjonell klokskap som kjennetegner den gode profesjonsutøveren.

Faser i lærerkarrieren

Omarbeidet fra Gonçalves, 2000

Motivasjon for læreryrket

Indre- faginteresse, liker å undervise

Ytre- personlig nytte, lønn, ferier, trygg jobb

Altruistisk- være DEN læreren, hjelpe elever som trenger det, yrket er et 'kall'

Sosial nytte- gjøre noe nyttig for samfunnet, bygge fremtidens samfunn

Samfunnsutvikling og lærerkarrieren

- 18-19 åringer vil ikke forplikte seg
- Kan ikke forventes at lærerstudenter vil ha en livslang karriere som lærere
- I dag, høyt utdannede personer har gjennomsnittlig 11 jobber i løpet av yrkeskarrieren, de fleste før de er 30, og i fremtiden?
- Økende antall akademikere velger læreryrket som andre (eller tredje) karriere

Nye tendenser i profesjonen

Watt & Richardson (2008), Australia, 510 nye lærere

- Highly engaged persisters: 45.2% Planlegger å være lærere gjennom hele arbeidslivet, sterk indre motivasjon, realisering av en visjon, drøm.
- Highly engaged switchers: 26.8% 5 års plan, instrumental motivasjon, engasjert, men har ingen planer om å fortsette lenge i yrket *I will soon outgrow it.*
- Lower engaged desisters: 28% Ingen planer om å fortsette, begynner å klage under utdanningen, dårlige praksiserfaringer, *Barn setter ikke pris på utdanning.*

Hvem blir værende i yrket? (Rots et. Al, 2011)

- Flere kvinner enn menn
- Sterkere motivasjon for yrket
- Bedre støtte fra mentor som stimulerte til kritisk egenrefleksjon og selv-regulering
- Støtte fra skoleledelsen
- God lærerutdanning
- Behersker klasseromsledelse
- Elevfokuserte holdninger

Utfordringer vi bør kjenne til:

- Nye lærere er ofte gitt de største utfordringene (vanskelige klasser, etc.)
- Undervise i fag de ikke har kompetanse i
- Arbeidsforhold
- Mangel på meningsfull utdanning
- Mangel på hjelp og støtte i induksjonstiden
(Andrews & Martin, 2003; Darling-Hammond, 2003, Ulvik et al. 2008, Smith, Ulvik & Helleve, 2013).
- Isolasjon, kjenner ikke "språket"

Kari Smith
Marit Ulvik
Ingrid Helleve

Førstereisen

Lærdom hentet fra
nye læreres fortellinger

GYLDENBAND
AKADEMISK

5. Håndstrevet 03

Nye lærere og studenter i lærerutdanningene vil kunne kjenne seg igjen i fortellingene, tilegne seg et faglig grunnlag for refleksjon over egne erfaringer og, ikke minst, bli motivert av de mange positive opplevelsene de tolv førstereislærerne tar med seg videre i arbeidslivet.

Steinar (samfunnsfag, engelsk og media + PPU)

Jeg fikk tilbud om utvidet og fortsatt vikariat i sommer, og i stillingskombinasjonen lå der altså mest mat og helse. Det var ikke bare mat og helse som var utfordringen min, jeg fikk også kroppsøving slengt i pakken, det verste faget jeg selv hadde på skolen. Jeg laget noen sinnsyke opplegg i det faget også, opplegg for vurdering, tilbakemelding og sånt. Men også her møtte jeg veggen, og klarte å forhandle meg bort fra det. Jeg sa fra at dette gikk ikke lenger, og da tok jeg heller redusert stilling. Jeg klarte ikke kombinasjonen av fag lenger, og i de fagene jeg faktisk har kompetanse i, engelsk for eksempel, begynte jeg å havne bakpå med fordi jeg brukte så mye tid og energi på de andre fagene.

En annen utfordring var å føle at jeg hadde nok tid til å undervise, der er så mye andre ting en lærer skal gjøre; fruktutdeling i 3. time, gjøre oppgaver som renholderne eller rektor har gitt deg, og all den dokumentasjonen vi må gjøre (Smith, Ulvik & Helleve, 2013).

Likevel, flere forsetter i yrket enn velger seg bort fra yrket.

Hvorfor?

Robusthet (resilience)

Resilience- robusthet

- Resilience er en måte å håndtere begivenheter i den nære konteksten.
- Resilience er aktivert og utviklet under stress

(Tait, 2008).

Det er en menneskelig styrke til å møte, overvinne og bli styrket av krevende erfaringer

(Grotberg, 1997).

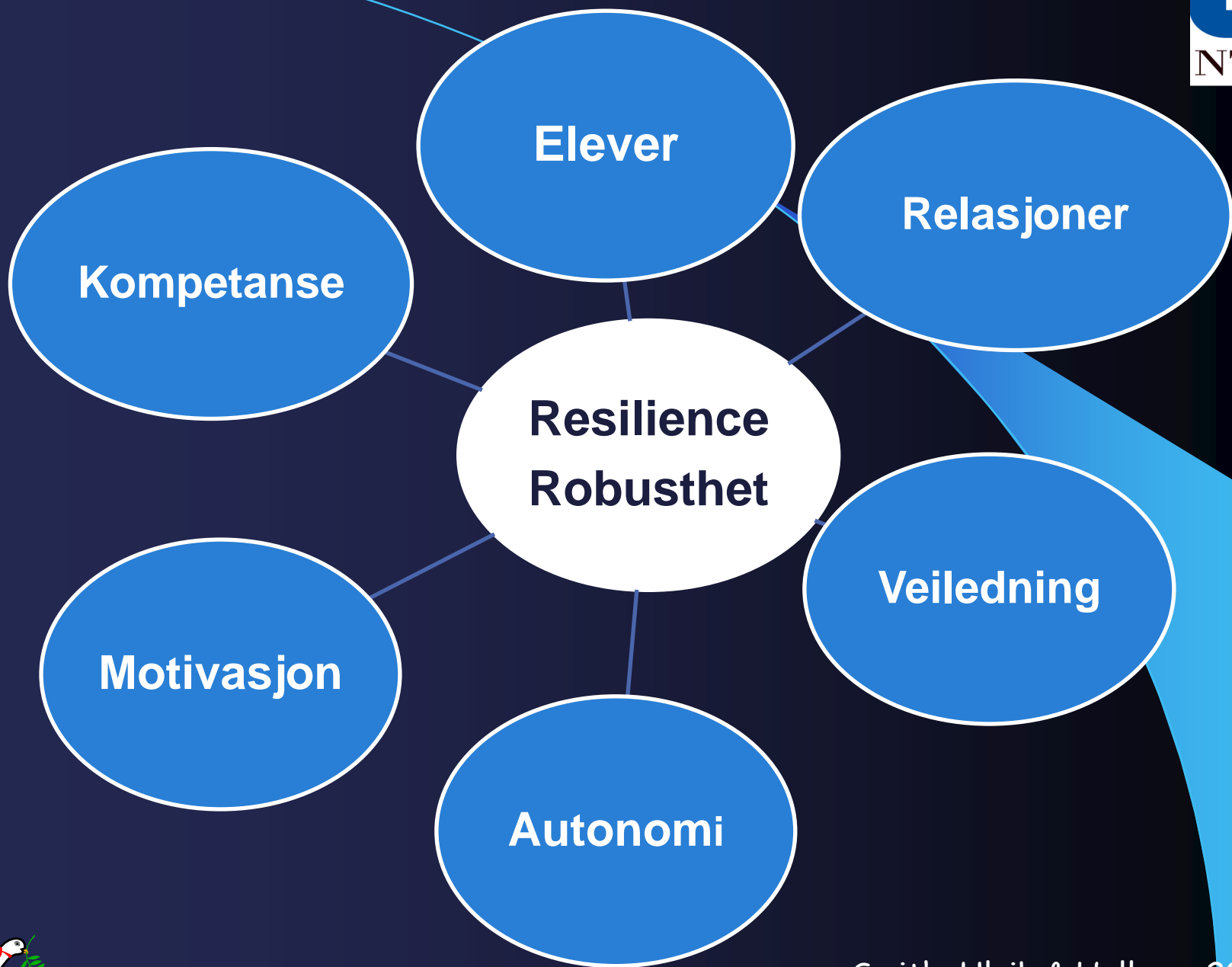

Eksempel på resiliens hos en ny lærer

Jeg tenker det er litt sånn som å bli kastet ut på åpent hav, og så prøver du å svømme for livet. Så innser du at det er ikke vits i å svømme, du må bare la deg drukne. Når du drukner, finner du kanskje ut at du har gjeller, så du kan bare svømme under vannet, og plutselig ser du opp på de overflateproblemene og tenker: «Ja, kanskje ikke alle de problemene var så viktige.» Så du får et helt nytt perspektiv på jobben. Når du har gjeller, har du plutselig helt nye muligheter for hva du kan gjøre i havet, og det er litt den følelsen jeg har (Steinar, Smith, Ulvik

& Helleve, 2013).

Hvorfor velger lærere bort læreryrket?

- Stress (tidsmangel) og utbrenthet. En av tre ville ikke valgt samme karriere igjen (Skaalvik & Skaalvik 2009; 2011)
- Arbeidsmengde, store klasser og ikke nok tid til faget og elevene (Ministry of Education and Research, 2011)
- For mye fokus på administrasjon på bekostning av faget (Næss, 2002)
- Mangel på tillitt mellom ledelse og lærere (Elstad, 2013 – Unpublished)
- Svake elevresultater (Falch & Rønning, 2005)
- Håndtere elever med ulike behov/ mangel på kvalifisert støttepersonale (Falch & Strøm).
- “Elev-lærer relasjoner og arbeidsmiljøet er viktig med tanke på å forlate yrket før pensjonsalder” (Lillesund, 2012).

Hvor stort er problemet?

- Høyt kvalifiserte kandidater søker ikke lærerutdanningen.
- 33% forlater yrket i løpet av fem år (Tiplic, Brandmo, & Elstad, 2015)
- Ca. 25% av nye lærere har ingen planer om å gå inn i yrket (Roness & Smith, 2009)
- Ca. 40% av PPU utdannede slutter etter 11/2 år (Roness, 2011)
- Norge vil mangle 11.000 kvalifiserte lærere innen 2020 (Statistics Norway, 2012)
- 50 288 (29 %) kvalifiserte lærere arbeidet utenfor utdanningssystemet (Roksvaag & Texmon, 2012)

There is a hole in my bucket!

